

Форум Громадянського Суспільства України

Рекомендації з питань освіти

4-8 червня 2023 року в Палаці Леопольдскрон (м.Зальцбург, Австрія) організацією Зальцбург Глобал Семінар була проведена чергова зустріч в рамках [Форуму Громадянського Суспільства України](#).

Під час цієї зустрічі було сформовано декілька робочих груп, які в результаті триденних обговорень визначили пріоритети для країни та запропонували набір рекомендацій для різних стейкхолдерів щодо впровадження певних дій та політик з питань підтримки прав, повернення та реінтеграції переміщених осіб і біженців. Члени робочих груп обговорили як невідкладні гуманітарні потреби, так і довгострокові перспективи, включаючи остаточну відбудову та соціальну інтеграцію звільнених територій, що є однією з важливих складових загальноукраїнського процесу відновлення національної ідентичності.

Громадянське суспільство відіграє вирішальну роль у підтримці держави та її громадян не лише під час війни, але й в процесі фізичної та політичної відбудови країни після завершення воєнних дій. У контексті України в цілому, маючи 5,9 млн громадян зі статусом внутрішньо переміщеної особи, та ще 8 млн громадян, які були змушені виїхати за межі України, громадянське суспільство відіграватиме значну роль у підтримці переміщених осіб та біженців, а також в процесі реінтеграції та відбудові деокупованих територій. У довгостроковій перспективі громадянське суспільство також має відігравати вирішальну роль у будь-яких зусиллях спрямованих на встановлення миру та досягнення примирення, включно з розробкою проекту післявоєнного та загальноукраїнського національного діалогу.

З огляду на велику кількість внутрішньо та зовнішньо переміщених осіб та перебування економіки країни під час війни у шоковому стані, важливо підтримувати лідерів громадянського суспільства та забезпечувати їм умови плідної співпраці з іншими стейкхолдерами – представниками сектору розвитку, міжнародного донорського, політичного та приватного секторів. Об'єднаний та стійкий громадський сектор створить в Україні можливості для діалогу на різних рівнях суспільства та формування спільного бачення післявоєнної відбудови та національного діалогу, включаючи різні соціальні та історичні наративи, які допомагають відтворити інклюзивну ідентичність України.

Проте, аналізуючи усі міжнародні та національні конференції, присвячені українській тематиці, можна спостерігати одну й ту саму тенденцію: учасникам, які представляють інтереси громадянського суспільства, надається слово тільки на паралельних заходах, що проводяться в рамках таких конференцій, або ж вони виступають в ролі слухачів, тоді як спікерами є тільки представники урядів, країн-донорів та міжнародних організацій.

Форум Громадянського суспільства України в свою чергу має на меті забезпечити українцям можливість самим рухатися вперед та переконатися в тому, що голос українського громадянського суспільства, а особливо жінок, буде почуто у всіх обговореннях та дискусіях про майбутнє України.

РОБОЧА ГРУПА З ПИТАНЬ ОСВІТИ

Оскільки Міністерство освіти і науки України, на щастя, виконує свою роль і намагається продовжувати забезпечувати освіту для всіх, роль ОГС зрештою полягатиме в підтримці та моніторингу зусиль МОН та адвокації прозорості та участі усіх зацікавлених сторін у формуванні освітньої політики та подоланні поточних викликів, з якими стикаються усі групи учнів та освітян у країні та за її межами, щоб гарантувати якісну та інклюзивну освіту в короткостроковій та довгостроковій перспективі.

ПЕРШОЧЕРГОВІ ПОТРЕБИ (ЩО МАЄ БУТИ ЗРОБЛЕНО ЗАРАЗ?)

Доступ до якісної освіти є правом людини, хоча різні групи в різних контекстах можуть мати особливі потреби для реалізації свого права на освіту. До таких груп відносяться: ВПО, населення на окупованих територіях, українці, які виїхали за межі України, учні з особливими потребами (інвалідністю), учні з меншин (етнічних, релігійних, гендерних тощо) та учні з неблагополучних сімей. Нижче наведено потреби, які, на думку членів робочої групи, є спільними для різних груп, які повинні мати доступ до освіти, але переважно ці потреби релевантні для тих, хто отримує освіту на території України. Потрібно також виділити окремо групи, які можуть мати додаткові потреби, до таких груп, наприклад, відносяться фінансово та соціально незахищені діти та молодь, або вчителі сільської місцевості.

- Покращення доступу до освіти.
 - Проведення тренінгів з фізичної та кібербезпеки
 - Відновлення зруйнованих шкіл і будівництво бомбосховищ у всіх школах, забезпечення безпечним транспортуванням.
 - Доступ до технології (наявність спеціального обладнання та інтернет зв'язку) переважно для ВПО, сільських районів та звільнених територій.
 - Підтримка створення безбар'єрного освітнього середовища (наприклад, усунення фізичних бар'єрів та соціальної стигматизації учнів з особливими потребами)
- Поліпшення захисту і благополуччя усіх стейкхолдерів.
 - Розробка та надання доступу до програм з поліпшення психічного здоров'я та психосоціальної підтримки для всіх учасників освітнього процесу (викладачів, учнів та студентів, персоналу освітніх інститутів)
- Підтримка освіти в усій екосистемі, наприклад
 - Створити нові початкові програми та запровадити сучасні педагогічні практики, адаптуючи їх до мінливих потреб в країні (якість та актуальність освіти).
 - Підтримка та розвиток професійної та технологічної освіти (наприклад, технологічні коледжи)
 - Підтримувати та залучати дівчат та жінок до IT та STEM освіти
 - Запровадити програми з підтримки та навчання вчителів відповідно до поточних потреб
 - Розробити чітку та стабільну освітню політику, залучивши до консультування та обговорення на підготовчому етапі перед прийняттям рішень в освітній та виховній сфері усі зацікавлені сторони. Висвітлювати теми, які обговорюються, в ЗМІ та соціальних мережах.
- Поліпшення комунікації в секторі та об'єднання стейкхолдерів на місцевому, національному та міжнародному рівнях з метою оптимізації процесу обміну інформацією.

ДОВГОСТРОКОВІ ЦІЛІ (ЧОГО НЕОБХІДНО ДОСЯГТИ ПІСЛЯ ВІЙНИ, ТА ЯКІ ДЛЯ ЦЬОГО НЕОБХІДНО ВПРОВАДИТИ ДІЇ / ПОЛІТИКИ СЬОГОДНІ?)

Для Громадянського Суспільства

- Проведення консультацій на місцевому та національному рівні з метою формулювання відповідно оновленого бачення та мети національної освіти

Для Громадянського Суспільства

- Забезпечити якісну та інклюзивну освіту, яка дозволить дітям та молоді здобувати життєві навички та жити безпечно та сприяти демократичній розбудові процесів прийняття рішень.
- Підвищення рівня якості освіти в сільській місцевості. Обов'язкове надання позашкільної безкоштовної освіти та виховання для всіх категорій дітей, з інформуванням усіх стейкхолдерів про існуючі можливості. Рекомендовано розробити програми з підтримки дітей з сільської місцевості.
- Підвищувати рівень знань освітян у предметах з життєвих навичок та критичного мислення для забезпечення більш демократичного підходу до освіти. Зробити обов'язковим викладання предметів за методиками критичного мислення.
- Надавати викладачам оплачуваний один тиждень на рік для підвищення кваліфікації.
- Стала участь у реструктуризації та оновленні освітньої системи відповідно до виникаючих потреб:
 - Програми з репродуктивного здоров'я та протидії насильству рекомендовано включити в освітній процес як обов'язкові.
 - У зв'язку зі збільшенням через війну кількості дітей та людей з різними формами інвалідності, необхідно запроваджувати більше програм з чутливості до різноманітності.
 - Оптимізувати наповнюваність груп та класів до не більше ніж 20-25 дітей, з можливістю залучення додаткового вчителя / соціального працівника для індивідуальних занять.
 - Впровадження навичок психологічної підтримки учнів для ефективної взаємодії та забезпечення безпечного освітнього простору для вчителів.

Рекомендації

Для Громадянського Суспільства

- Провести оцінку поточних потреб в освіті на всіх рівнях і всіх регіонах.
- Моніторинг та звітність у відкритих джерелах про реальний стан доступу до якісної та інклюзивної освіти для всіх українців у всіх регіонах та контекстах.
- Mapування (створення та підтримка) ОГС, активних у сфері освіти в усіх її аспектах.
- Використання міжнародних навчальних матеріалів та ресурсів, розроблених для організації освітнього процесу в надзвичайних ситуаціях, після відповідної контекстуалізації із залученням українських та міжнародних експертів.
- Проведення інформаційних та адвокаційних кампаній, заохочуючи використання партисипативного підходу при розробці освітніх політик із залученням дітей та молоді.
- Разом із Міністерством освіти та науки України адвокатувати розробку інклюзивної та справедливої стратегії підтримки із використанням мобільних пристроїв в навчанні.
- Просувати збір та передачу даних за принципом знизу вгору.

Для органів державної і місцевої влади

Участь та Координація

- Відновити існуючий механізм координації для (повторного) об'єднання стейкхолдерів місцевого, національного та міжнародного рівнів в єдиній освітній екосистемі.
- Використовувати Керівництво МПК щодо посилення участі, представництва та лідерства місцевих і національних учасників у гуманітарних механізмах координації МПК.
- Існує велика зацікавленість у наданні безпечної якісної та гнучкої офлайн та онлайн освіти для українських студентів, що перебувають за межами України. Це вимагає співпраці з місцевими учасниками (наприклад, Prometheus, Osvitoria), щоб забезпечити якісну онлайн-пропозицію для учнів будь-якого віку. Координатор буде стежити за тим, щоб інформація належним чином збиралася та поширювалася, а рішення були розроблені в рамках належних партнерських відносин. Цю роль має відігравати Міністерство освіти і науки України, зрештою саме міністерство має посилити координаційні механізми.

Обмін Інформацією

- Підвищити прозорість та вдосконалити процедуру обміну інформацією між стейкхолдерами.
- Розповсюджувати інформацію про мапування наявних освітніх можливостей та можливостей з професійного розвитку на національному та регіональному рівнях, використовуючи відновлені механізми координації.

Доступ до Освіти та Професійного Розвитку

- Впровадити чіткі заходи підтримки, головним чином фінансову підтримку та виділення часу, для професійного розвитку вчителів (програми післядипломної освіти)
- Використання міжнародних навчальних матеріалів та ресурсів, розроблених для організації освітнього процесу в надзвичайних ситуаціях, після відповідної контекстуалізації із залученням українських та міжнародних експертів.
- Координувати зусилля для належного розподілу портативних пристроїв (мобільні телефони, планшети, ноутбуки) між найбільш потребуючими групами населення, з метою забезпечення дітям та дорослим доступу до навчання та професійного розвитку.
- Співпрацювати, щоб забезпечити якісну онлайн освіту для учнів різного віку.

Для Приватного Сектору

- Передавати безкоштовно учням портативні пристрої для навчання
- Забезпечувати доступний інтернет зв'язок
- Проводити заходи з корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) для підтримки доступу до освіти: наприклад, підтримка будівництва бомбосховищ, закупівля навчальних матеріалів та шкільних наборів тощо.
- Розширення пропозиції стипендіальних програм і професійного розвитку (наприклад, корпоративні університети).

Для Міжнародних Спільнот

- Повідомляти про інший подібний досвід організації освітнього процесу в умовах надзвичайної ситуації та розповсюджувати інформацію про наявні ресурси в інших країнах.
- Підтримувати зусилля спрямовані на контекстуалізацію та використання наявних можливостей для зміцнення освітян та суб'єктів освіти, зокрема пов'язаних з

освітою в умовах надзвичайної ситуації.

- Фасилітувати партисипативні процеси для покращення доступу до якісної та інклюзивної освіти.
- Інформувати про існуючі в світі політики щодо захисту дітей, конфіденційності, протидії та запобіганню жорстокості та сексуальному насиллю. Повідомляти про особливості впровадження цих практик на різних рівнях процесу прийняття рішень та в роботі самих організацій.
- Обмінюватись досвідом з фандрейзінгу спрямованого на підтримку програм для дітей та студентів, які шукають стипендії для навчання.